

ATANAS KARAÇOBAN'IN SANAT ANLAYIŞI
ARTISTIC APPROACH OF ATANAS KARAÇOBAN

Mete KARAÇOBAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, mkaracoban91@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0001-7817-4914>

ÖZET

Bu makale, Atanas Karaçoban'ın sanat anlayışını, teknik ve malzeme kullanımını, eserlerindeki temaları ve karşılaştığı zorlukları ele almaktadır. Karaçoban, Gagauz kültürel kimliğini sanatına yansıtarak heykel ve desen sanatında önemli eserler üretmiştir. Çalışmalarında mitolojik figürler, tarihsel olaylar ve milli kimlik unsurlarını ele alırken, geleneksel ve modern teknikleri bir araya getirmektedir. Sanatçının estetik anlayışı, yalnızca sanatsal form ve teknikle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda kültürel bir anlatı olarak da değerlendirilmektedir. Makale, Karaçoban'ın çocukluk yıllarında ailesinin sanata yönlendirmesinden itibaren nasıl bir sanat yolculuğu izlediğini ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Türkiye'ye göç etmesinin sanatsal üretimine nasıl bir yön verdiğini incelemektedir. Sanatçının heykel pratiğinde malzeme seçimleri, teknik uygulamalar ve desen çalışmalarına verdiği önem tartışılmaktadır. Ayrıca, sanat dünyasında karşılaştığı zorluklar, akademik kariyeri ve sanatsal mirasına ilişkin görüşleri ele alınarak, onun sanatta bıraktığı kalıcı izler analiz edilmiştir. Bu çalışma, sanatçının eserleri ve sanatsal görüşleri üzerine yapılan literatür taraması ve doküman incelemesi temelinde gerçekleştirilmiştir. Sanatçı ile yapılan kişisel görüşmelerle bu veriler desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atanas Karaçoban, Sanat, Desen, Heykel

ABSTRACT

This article deals with Atanas Karaçoban's understanding of art, his use of techniques and materials, the themes in his works and the difficulties he encountered. Karaçoban has produced important works in sculpture and drawing art by reflecting the Gagauz cultural identity in his art. While dealing with mythological figures, historical events and national identity elements in his works, he combines traditional and modern techniques. The artist's aesthetic understanding is not only limited to artistic form and technique, but is also considered as a cultural narrative. The article analyses Karaçoban's artistic journey from his childhood years when his family encouraged him to pursue art and how his migration to Turkey after the collapse of the Soviet Union shaped his artistic production. The artist's material choices, technical applications and the importance he attaches to drawing works in his sculpture practice are discussed. In addition, the difficulties he faced in the art world, his academic career and his views on his artistic legacy are discussed and the lasting traces he left in art are analysed. This study is based on a literature review and document analysis on the artist's works and artistic views. These data were supported by personal interviews with the artist.

Key Words: Atanas Karaçoban, Art, Drawing, Sculpture

1. GİRİŞ

Atanas Karaçoban Gagauz Yeri'nin ilk diplomalı, profesyonel heykeltıraşı olmuştur. Desen alanında uzmanlaşmış ve özellikle portre üzerine ustalaşmış bir sanatçıdır. Sanatçı eserinde milli değerlerine değinmekte, Türk ve Gagauz Milli özelliklerini öne çıkaran çalışmalar yapmaktadır (Karaçoban, 2023: 22).

Karaçoban, modern heykel sanatının önemli temsilcilerinden biri olarak, sanata dair geliştirdiği bakış açısı ve eserleriyle dikkat çekmektedir. Sanat anlayışı, bireysel yaratıcılığın ve akademik sanat eğitiminin bir sentezi olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Karaçoban'ın sanatsal kimliğini belirleyen temel unsurları ve sanat anlayışının oluşumunu ele alarak, onun eserlerindeki temel yaklaşımları ortaya koymaktadır.

Sanat, bireysel yaratıcılığın ve kültürel mirasın birleştiği bir alandır. Atanas Karaçoban, heykel sanatındaki yetkinliği, desen becerisi ve Gagauz kimliğini sanata taşıma çabalarıyla öne çıkan bir sanatçıdır. Sanatsal kariyerine küçük yaşlarda başlayan Karaçoban, ailesinin yönlendirmesiyle sanat eğitimi olarak profesyonel heykeltıraş olmuştur. Kişinev ve Kiev'de aldığı sanat eğitimi, ona akademik sanat anlayışını kazandırmış, bu süreçte hem klasik hem de çağdaş sanat teknikleriyle tanışmasına olanak sağlamıştır.

Karaçoban'ın sanat anlayışı, teknik beceriler ve sanatsal ifade biçimleri açısından özgün bir yapıdadır. Sanatçının eserlerinde geleneksel desen eğitiminin önemi belirgin bir şekilde hissedilir. Ona göre, başarılı bir sanatçı olmanın temel şartı, desenin ustalıkla kullanılabilmesi ve sanatın teknik yönlerinin derinlemesine anlaşılmasıdır. Bunun yanı sıra, heykel sanatında modelajın ve malzeme kullanımının belirleyici olduğunu savunur. Karaçoban, eserlerinde mermer, bronz ve alçı gibi farklı malzemeleri ustalıkla kullanarak heykellerine özgün bir form kazandırmaktadır.

Sanatçının ele aldığı temalar incelendiğinde, mitolojik figürlerin sanatsal yorumlanması, tarihî olayların betimlenmesi ve milli kimlik unsurlarının öne çıkarılması dikkat çeker. Gagauz kültürüne duyduğu bağlılık, eserlerinde açıkça görülmektedir. Heykellerinde, yalnızca estetik kaygılar taşıyan bir anlayışla değil, aynı zamanda tarihsel ve kimliksel bir bilincin yansıması olarak çalışmaktadır. Türkiye'de ürettiği eserlerde Atatürk, Barış Manço ve Fatih Sultan Mehmet gibi tarihî figürlere yer vermesi, onun sanatında kültürel sembollerin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Karaçoban, sanatsal üretim sürecinde birçok zorlukla karşılaşmıştır. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Moldova'daki ekonomik sıkıntılar nedeniyle 2003 yılında Türkiye'ye göç etmiştir. Türkiye'ye yerleşmesi, onun sanatsal üretimini sürdürebilmesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Burada sanat eğitimine katkıda bulunmuş, akademik kariyerini ilerletmiş ve birçok anıtsal eser üretmiştir.

Bu makale, Karaçoban'ın sanat anlayışını ve eserlerindeki temaları detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Sanatçının heykel ve desen pratiği üzerine düşünceleri, karşılaştığı zorluklar ve sanatsal mirasını nasıl şekillendirdiği ele alınarak, onun sanat dünyasındaki yerinin kapsamlı bir analizi yapılacaktır.

1. Atanas Karaçoban ve Sanat Anlayışı

Atanas Karaçoban, 1963 yılında Moldova Komrat bölgesi Beşalma köyünde, şair Dmitriy Karaçoban'ın ailesinde doğmuştur (Gagauz Ressamları Birliği, 1993). 1978-82 yıllarında Kişinev I. E. Repin adına Devlet Güzel Sanatlar Okulu Heykel Bölümü'nde öğrenim görmüştür. 1982-90 yıllarında Kiev/Ukrayna Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Fakültesinde Yüksek Lisanslı birleşik eğitimini bitirmiştir. Mezuniyetinin ardından aynı yıl

Yüksek derecede yetenek ile Sanatta Yeterliliğini alarak Sovyet Sanatçılar Birliğine üye olarak kabul edilmiştir. 1992 yılında Milli Gagauz Sanatçılar Birliği kurucu üyelerinden biri olmuştur (Karaçoban, 2023: 63). Karaçoban, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Moldova'da yaşanan ekonomik zorluklar nedeniyle 2003 yılında ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etmiştir. Sanatçının ifadelerine göre, Türkiye'ye yerleşmesi hayatında önemli bir dönüm noktası olmuş ve burada sanatsal üretimlerine devam etme fırsatı bulmuştur (Başkent Gazetesi, 2018).

Karaçoban, yeteneğinin farkına varma sürecini anlatırken, çocukluk döneminde ailesinin desteğinin ve sanatsal ortamın önemine vurgu yapmaktadır. Sanatçı çocukluk yıllarında sanat macerasının nasıl başladığını şu sözlerle (Gagauziya Radio Televizionu, 2023) ifade etmektedir:

(...) Bilirsiniz öğrenmenin bir yaşı vardır, örneğin çocuklara yazmayı neden küçük yaşta öğretiyoruz? Çünkü daha büyük yaşta öğrenmesi zorlaşır, çocuk küçükken öğretilerini sünger gibi emer. Benim için de bu benzer bir şekilde oldu, evet belli miktarda yetenek her çocukta vardır ama bunun zamanında fark edilmesi gerekir. Annem babama resim derslerinden iyi not getirdiğimi ve bir şeyler çizmeye uğraştığımı söylemese belki de babam bunun üzerine düşmezdi. Komrat'ta bir yerlerde çocuk sanat okulu vardı, ama bizimki gibi köylerde ancak belki kültür merkezinde bir kurs açılırsa isteyen çocuklar gelebilirdi. Belki de sırf benim için babam daha önce kurmuş olduğu müzede el sanatları kursu açmıştır. Tabi ki sanat kitapları da yardımcı oldu. Bilemiyorum belki benim maceram o zaman başladı. Bildiğim bir şey vardı başta babamdan çekiniyordum, belki de korkuyordum, Daha sonra anladım ki sadece şu resim işini beceriyorum, bu işte daha rahat olduğumu anladım. Bir pişmanlık olayı vardır çok kötüdür, ben mesela piyanoyu severdim, ya da kemani severdim ama öğretecek biri yoktu. Ondan sonra dedim ki neden pişmanlık duyayım ki ben de kalemle kemana yay çekercesine çizebilirim ya da çamurla bir piyanist gibi kendi uyumumu yakalayabilirim.

Sanatçının kimliğini ve eserlerinin temelini oluşturan en önemli unsurlardan biri, onun sanat yolculuğunun nasıl başladığı ve bu süreçte hangi etkilerle şekillendiğidir. Atanas Karaçoban'ın sanata adım atışı, bireysel yetenek ve ilham kaynaklarının yanı sıra eğitim ve yönlendirme ile pekişmiş, zamanla kendi özgün sanat anlayışını oluşturmasını sağlamıştır. Sanatçılar için belirli bir tarz veya kategoriye dâhil olmak çoğu zaman sınırlayıcı olabilirken, Karaçoban sanatın doğasının bireysel ve değişken olduğunu savunmakta, zaman içinde şekillenen kişisel yolculuğun sanatsal üretimde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Onun sanat pratiği, herhangi bir manifestoya veya kalıplaşmış anlayışa bağlı kalmaksızın, içgüdü ve beğeni doğrultusunda şekillenen bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Sanatın akademik çerçevede incelenmesi ile sanatçının uygulamacı kimliği arasındaki ayrımı da önemseyen Karaçoban, bu iki alanın farklı bakış açıları sunduğunu ve sanat tarihçileri tarafından değerlendirilecek olan bir sanatsal kimliğin, aslında üretim sürecinde kendiliğinden ortaya çıktığını ifade etmektedir. Sanatçı bu konuda düşüncelerini dile getirmiştir:

“Birçok insanda olduğu gibi benim sanat yolculuğum da çocukluğumda başladı. Bilirsiniz her çocukta karalama dönemi vardır, yetenek vardır, benimki kendini göstermişti. Bilemiyorum ilham mı değil mi ama o da babamdı benim tabi ki, çünkü ilham olsa da olmasa da bir rota olmalı. Bir rota, bir yol çizilmeyince, plan kurulmayınca, eğitim belirlenmeyince insan kendi başına budanmamış fidan gibi büyür. Ben başta temel olan desen altyapısını almış oldum, heykele daha sonra geldim. Heykeli bir anda anlamadım. Zaman içerisinde yavaş yavaş onu babamın yönlendirmesiyle devam etti. Kısacası başlangıcın buydu.

Tarz konusunda bir şey söylemem zordur, her sanatçı birer parmak izi gibidir. Belki de bütün tarzları tanıdıktan sonra sanatçı kendi tarzını ortaya koymaya başlar. Genel

olarak bu tür şeyleri düşünmeden, çalışıyorsun kendi beğendiğini yapıyorsun. Elbette eğitim önemli ancak zaman içerisinde kendi yolunu seçip çalışmalarına devam ediyorsun. Benim kendi sanat tarzım demek biraz teorik kısmına girmiş oluyor, genel olarak hiçbir sanatçı ben şu tarzda ya da bu tarzda çalışıyorum diyemez buna daha sonra sanat tarihçileri karar verir. Sanat tarihçileri ilerleyen zaman içerisinde sanatçıları ve sanat tarzlarının gruplandırır ya da tek başına bırakır. Anlıyorum post modern sanat anlayışlarında örneğin Picasso'nun ortaya koyduğu oku bizim ya da Dadaistlerin manifestoları vardı, bana göre bu yaklaşım biraz ters sanat için de eğitim alıyorsun ama sonra beğendiğini, sevdiğini yapıyorsun. Sanatında manifesto belirtmek bana göre biraz yanlış bir yol olsa da bu davayı, Onu üstlenen sanatçılar da olması daha doğru. Benim okuduğum sanatçılar bu tür şeyleri düşünmüyorlardı, sevdiğini yapıyorlardı, onlar da sevdikleri kareleri, beğendikleri sanatçıların çalışmalarını izliyor ve belki de onlardan esinleniyorlardı. Bence bu tür sorular aslında sanatçılara sorulmaz, bunun cevabını ilerleyen zamanlarda sanat tarihçileri, teorisyenler cevaplar. Uygulamacı cevabı yaptığı eserler verir. Bu sebepten sanat alanı uygulamacı ve teorisyen olmak üzere ikiye ayrılır. Anlıyorum akademik camia kendi için soruya net cevap istiyor, ama bence hayat içinde böyle bir formül olsaydı, herkes bu formülü kendince okuyup “-ben bu tarzda çalışma yapacağım, daha haşhaş çalışacağım, ben gelincik çalışacağım” diyerek kayıtsız şartsız tanınmış olurdu.”

Karaçoban'ın sanat anlayışı, eğitimin sanatçının yetkinliği üzerindeki belirleyici rolüne vurgu yapmaktadır. Ona göre, heykeltıraş, ressam, grafiker ya da mimar gibi farklı disiplinlerden sanatçılar, sanatsal ifade biçimlerini geliştirebilmek için ciddi bir desen eğitimine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü desen, yalnızca bir hazırlık aşaması değil, aynı zamanda sanatçının düşünsel dünyasını şekillendiren ve yaratıcı sürecine yön veren temel bir unsurdur. Karaçoban, desenin ustaca kullanılmasını sanatçıya “ilhamına kanat sağlayan” bir araç olarak görür ve sanatsal üretimin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirir. Bununla birlikte, sanatın bilimsel bir alan olarak ele alınmasının tarihsel süreçte uzun zaman aldığına dikkat çeker ve bu gecikmenin, özellikle kültürel miras niteliğindeki heykel sanatına olumsuz etkilerde bulunduğunu belirtir. Bu bağlamda, sanatın yalnızca bireysel bir yetenek veya ilham meselesi olmadığı, aksine eğitim, bilgi ve bilimsel yaklaşımlarla güçlendiği fikri Karaçoban'ın sanat anlayışının merkezinde yer almaktadır (Karaçoban, 2016: 11-12).

Görsel 1. Atanas Karaçoban, Desen çalışmaları, Kâğıt üzerine füzen, 2024

Sanatçının heykel ve desen çalışmalarının yanı sıra tuval üzerine de çalışmaları vardır ancak çoğunlukla kâğıt üzerine kurşun kalem veya pastel boya ile çalışmayı tercih etmektedir. Heykel çalışmalarında figüratif anlatım ön plandadır ve eserlerinde malzemenin doğasına uygun formlar oluşturulmuştur. Sanatçının malzeme kullanımı, hem geleneksel hem de modern teknikleri birleştiren bir anlayışı yansıtmaktadır (Karaçoban, 2023: 22).

Görsel 2. Atanas KARAÇOBAN, Geçmişin Rüzdarları, 2013, Tuval Üzerine Akrilik Boya

Karaçoban, sanatsal eleştiriyi ise yalnızca bir değerlendirme aracı olarak değil, sanatçının kendini geliştirebilmesi için bir ölçüt olarak ele almaktadır. Sanatçı, sanat eleştirisine bakış açısını, eleştirinin kim tarafından yapıldığının neden önemli olduğunu ve sanat dünyasında yapıcı geri bildirim az bulunur bir nitelik taşıdığını ifade etmiş ve görüşlerini aşağıdaki gibi bildirmiştir:

“Eleştiri etkiliyor, ama önce ben izleyiciyi ölçüyorum. Bana bir eleştiri yapmaya hakkı var mı, yok mu? Birinden eleştiri yapmasını istediğin zaman çalışmalı batırır, ancak eleştirdiği yeri düzeltmesini istediğin zaman çoğu insan oraya elini bile süremez. Bu yüzden kimin eleştiriyi yaptığı çok önemlidir. İki tür eleştiren vardır: ilki bilerek, diğeri kışkırdığı için eleştiren biri. Ve maalesef bilerek eleştiren kişi sayısı gerçekten çok azdır.”

Karaçoban, sanatsal üretimlerinde kültürel kimliğini ve tarihsel mirasını ön planda tutan bir sanatçı olmuştur. Uzun yıllar Türkiye’de yaşamış ve çalışmış olmasına rağmen, sanat pratiğinde Gagauz kültürüne duyduğu bağlılık belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Karaçoban, Gagauzya ile olan bağını koruyarak sanat etkinliklerine aktif olarak katılım sağlamaktadır. Onun sanatsal yaklaşımı, hem Gagauz kültürel mirasını yaşatma hem de modern heykel sanatı ile bu mirası daha geniş bir çerçevede ifade etme amacına yöneliktir (Çebotari, 2023). Sanatçının Moldova ve Türkiye’de yaptığı anıtlar vardır, desenleri ve heykelleri ise dünyadaki çeşitli ülkelerde resmi kurumlarda ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır (Karaçoban, 2023: 63).

2. Teknik ve Malzeme Kullanımı

Sanatçının eserlerini şekillendiren en önemli unsurlardan biri, benimsediği teknikler ve kullandığı malzemelerdir. Sanatçı sanat yolculuğundaki teknik seçimlerinin nasıl gerçekleştiğini şu özlerle anlatmaktadır. *Diyelim ki desen, desen her şeyin temelidir, ama ondan sonra ne yöne doğru gideceksin diye bir ikilem çıktı karşıma. Yağlı boya resim denedim, uymadı. Grafik denedim, onunla da yıldızım barışmadı. Heykelle aslında başka yerlerde birçok kez anlattım çok fazla tekrara girmek istemiyorum ama babam bana o yolu açtı. Ama zorlamadı, bazen beni benden daha iyi tanıyormuş gibi geliyordu, ben kendi çocuklarımı babamın beni tanıdığı kadar iyi tanımıyorum. Çok daha sonra anladım ki babam benim için saklayabileceğim bir dünya açtı. Ama sadece işi bilmek yetersizdir, ona ruhunu ve sevgini vermen gerekir. Bunu anlayınca işin zanaat boyutundan, sanat boyutuna çıktığını algıladım (Gagauziya Radio Televizionu, 2023).*

Karaçoban, sanatsal üretim sürecinde farklı disiplinlerden esinlenerek geliştirdiği özgün teknikleri ve heykel sanatında malzemenin rolünü detaylı bir şekilde ele almaktadır. Bu bağlamda, hem geleneksel hem de yenilikçi yaklaşımları benimseyerek sanatsal ifade biçimini sürekli olarak geliştirmektedir. Sanatçı teknik ve malzeme konusundaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Elbette eskiden çalışacak tekniğimizi arıyorduk, hemen hemen her tekniği denedik. Örnek verecek olursam karakalem çalışması üzerine değişik teknikler denedim, ister kalemin yan tutarak lekesel teknik, ister eski gravürlerde olduğu gibi klasik tarama tekniği kullandım. Ama son zamanlarda doğu dövüş sanatlarından esinlenerek ona “sarhoş kalem tekniği” adını verdiğim çeşitli karalama teknikleri kullanıyorum. Onların dışında grisaille tekniği var pastel ile yapılan yine bir nevi desen, tek farkı bir rengin farklı tonlarını kullanarak yapılan renkli desen yani bence resim kategorisine girmiyor.”

Heykelde de aslında teknik gibi bir şey yok. Heykel için önemlisi, yani alt yapısı model araçtır. Fikri önce kalem ile desen olarak ortaya koyar ve ardından kil içerisinde kompozisyonunu oluşturduktan sonra onun alçı ya da herhangi farklı bir döküm yapılı, ardından malzeme özelliklerini göz önünde bulundurarak, istenen farklı bir malzemeye ve tekniğe aktarılabilir. Teknik dendiği zaman aslında bir sanatçı olarak senin tarzın çalışmana yerleşmiş oluyor. Arkasından gelen malzemenin bu denklem içerisinde ikincil bir önemi olur. Yani malzeme değişebilir sanatçının ortaya koyduğu çalışma önemlidir. Düşünce bir eskiz olarak ortaya konduktan sonra bu eskiz büyütülerek başka bir malzemeye geçirilir ve gerekirse son düzeltmeler artık orijinal sayılan çalışma üzerinde düzenlemeler yapılır. Bir benzetme yapmak istiyorum: “-Modelaj beden ise, malzeme kıyafettir”, “-Kaç elbise gördüm içinde adam yoktu, kaç adam gördüm üzerinde takım yoktu” gibi. Verdiğim bu benzetme Rastgele bir benzetme değildir, kendine sanatçı diyerek ortaya çalışma koyan bazı insanlar malzeme arkasından saklanmaya çalışırlar ancak bu işlerine yaramaz. O rahatsız edici çalışmalar (bu özellikle anıtsal heykellerde görülür) anatomi eksikliği, oran orantı bozukluğu gibi hatalarla ortaya çıkar. Örneğin Türkiye genelinde ülkenin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün adına dikilen heykellerin büyük kısmı inanılmaz bir biçimde çirkin yapılmıştır ve benim gözümde bu Atatürk’e büyük saygısızlıktır. Belli ki becerisi olmayan adamlar bunu sırf para için yapmışlar ve bu kişisel şeref meselesidir.

Dediğim gibi başlangıçta her şey kilde yapılıyor. Sanat tarihi içerisinde kili kullanmayan hangi sanatçı var ki, Michelangelo da kullandı, Bernini de kullandı. Michelangelo’nun kil çalışmaları günümüze ulaşmadı, neden çünkü atıyorlardı. Bernini ise bazı kil çalışmalarını pişiriyordu ve günümüze onlar terrakot çalışmaları olarak ulaştı. Ardından tabii bronz döküm yapılmış ya da mermere aktarılmış. İş bilmeyen kişi elbette kilde

çalışılmadığına doğrudan taşta yonulduğunu düşünebilir, ama bu elbette doğru değildir. Her şey kil ile başlar.”

Görsel 3. Atanas Karaçoban, Osman Hamdi Bey heykel çalışması, 2016

Karaçoban, rölyef sanatına yönelik yaklaşımında bu sanat formunun tarihsel ve teknik temellerini ayrıntılı bir şekilde ele alarak, onu yalnızca bir kabartma tekniği olarak değil, derinlik ve perspektif ilkelerine dayanan bir sanatsal ifade biçimi olarak tanımlar. Karaçoban'a göre rölyef, heykelin üç boyutluluğunu yassılaştırarak iki boyutlu yüzeye aktaran bir geçiş formudur ve bu nedenle hem heykel hem de resim sanatının kurallarını içinde barındırır (Karaçoban, 2020: 288). Sanatçı, rölyefin arka, orta ve ön plan olmak üzere üç aşamalı bir süreçle oluşturulduğunu ve bu aşamaların derinlik hissinin doğru şekilde verilmesi açısından kritik bir rol oynadığını belirtir (Karaçoban, 2020: 296-297). Ona göre başarılı bir rölyef çalışması, perspektif kurallarına uygun olarak yüzeyden yükselen figürlerin doğru orantılarla modellenmesine bağlıdır. Karaçoban, rölyefin tarih boyunca çeşitli kültürlerde farklı işlevler üstlendiğini ve antik dönemden günümüze, anlatsal bir sanat olarak varlığını sürdürdüğünü ifade eder.

Karaçoban'ın sanatı, teknik ustalık ve akademik bilgi birikimiyle şekillenmiş bir rölyef anlayışına dayanır. Sanatçının yaklaşımında, rölyefin yüzeyle bütünleşen ama aynı zamanda izleyiciye hacimsel bir derinlik sunan bir sanat formu olduğu vurgulanır. O, rölyefin yalnızca bir dekoratif unsur olmadığını, anlatım gücü yüksek bir sanatsal ifade biçimi olduğunu savunur. Bu bağlamda, rölyefin yassılaştırma kurallarına bağlı olarak oluşturulması gerektiğini, aksi takdirde perspektif bozulmalarının ortaya çıkabileceğini belirtir (Karaçoban, 2020: 291). Karaçoban, rölyef sanatının temel ilkelerinin içselleştirilmesi gerektiğini ve sanatçının bu aşamaları ustalıkla uygulayarak özgün bir sanat dili geliştirebileceğini öne sürer. Sanatçının bu yaklaşımı, onun rölyefi yalnızca teknik bir uygulama değil, derinlik algısını yönlendiren sanatsal bir süreç olarak gördüğünü göstermektedir.

Sanat tarihinde siparişle çalışma, sanatçının hem geçimini sağladığı hem de sanatsal üretimini sürdürdüğü önemli bir pratik olmuştur. Sanatçılar, kimi zaman patronları veya koleksiyonerler için belirli bir konuya ya da temaya dayalı eserler üretmek zorunda kalırken, kimi zaman da siparişleri kendi sanatsal üsluplarıyla yoğurarak özgün eserler ortaya

koymuşlardır. Bu bağlamda, siparişin sanatta nasıl bir yer tuttuğu, sanatçının bağımsızlığı, özgünlüğü ve sanatsal kimliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Karaçoban da siparişle çalışmanın kaçınılmaz bir gerçek olduğunu kabul etmekle birlikte, sanatçının bu süreçte üslubunu ve kişisel imzasını korumasının önemine şöyle dikkat çekmektedir:

“Evet, sanatta siparişin de yeri vardır. Siparişler olmasaydı sanatçılar açlıktan ölürdü. Michelangelo da sipariş üzerine çalışıyordu yoksa nereden mermere para bulacaktı, neyle atölyeyi kiralanacaktı. Çalışmalarının çoğu sipariş üzerineydi ancak onların her biri Michelangelo'nun parmak izini, onun imzasını taşımaktadır. Ama bence bu aslında tam olarak müşteriye göre de yapılmıyor, çünkü müşteri de ona göre Sanatçıyı seçiyor, yani çalışmanın o sanatçının ustalığını ve tarzını taşımasını istiyor. Yani sanatçıya güvenerek, ondan istediği konuya dayalı bir çalışmanın yapılmasını istiyor. Ancak elbette hangi siparişin baskı ile yapıldığına da göz atmak gerekir, ancak o çalışmalarda da sanatçı elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışır, ancak buna sanat demek biraz daha zorlaşır. Zamanının tanınmış sanatçılar, günümüz büyük ustalar olarak tanıdığımız sanatçılar, elbette rağbet görmüştür. Ancak nerede ki sanatçıya köle gözüyle bakmışlarsa ona çıkart göre de özensiz çalışmalar almışlardır.

Bana bir çalışma için sipariş geldiği zaman, altında imzaman olacağını bildiğim için ücrete bakmaksızın elimden gelenin iyisini yapmaya çalışırım. Biliyorum ki para yenecek ama geriye benim çalışmam kalacak ve “-Çalışmam uzun süre kalacaksa beni nasıl tanımlayacak?” sorusunun yanıtını ortaya koymaya çalışıyor. Kendim için bir şekilde çalışıyorum, sipariş için başka bir şekilde çalışıyorum demek benim gözümde bir ikiyüzlülüktür. Sanatçı her yerde işin Allah için yapıyormuşçasına, yani sipariş ya da sanat için hiç fark etmeden yapabileceğinin en iyisini ortaya koyması gerekir.

Karaçoban heykel sanatının teknik ve kavramsal unsurlarını bir arada ele alan disiplinler arası bir yaklaşımı benimsemektedir. Sanatçının üretim süreci, tasarım aşamasından heykelin uygulanmasına kadar kapsamlı bir çalışma gerektirmektedir. Heykel sanatında malzeme seçiminden, üç boyutlu formun oluşturulmasına kadar geçen süreç, onun eserlerinde özgünlük ve teknik ustalığın bir arada nasıl işlediğini ortaya koymaktadır.

Görsel 4. Atanas Karaçoban, Barış Manço Anıtı, Beyaz Beton ve Mermer Tozu, 2001

Bir Gagauz Türkü olarak Türkiye’de büyük ilgi gördüğünü vurgulayan Karaçoban, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’nde Atatürk, Barış Manço ve Fatih Sultan Mehmet gibi önemli figürlerin heykellerini yaparak Türk sanat ortamına katkıda bulunmuştur. Türkiye’ye olan bağlılığını, “Türkiye bana kapılarını açtı, ekmeğimi verdi, benim ve çocuklarımın yolunu açtı. Türkiye’ye birçok konuda borçluyum.” sözleriyle ifade etmektedir (Başkent Gazetesi, 2018).

Görsel 5. Atanas Karaçoban, Dmitri Karaçoban Anıtı, Mermer Yontma, Komrat, 1991

Komrat’ta, Beşalma Dmitri Karaçoban Tarih ve etnografya müzesinin önünde bulunan bu anıt, Atanas Karaçoban’ın babası Dmitri Karaçoban anısına yapılmıştır. Sanatçı, Dmitri Karaçoban anıtı üzerine yaptığı çalışmada, babasının yaşamını ve mücadelesini sembolize eden derin bir anlatım dili kullanmıştır. Taş blok içinde bükülmüş bir figür olarak tasvir edilen bu heykel, yalnızca bir portre değil, aynı zamanda bir yaşamın taşıdığı yükü anlatan güçlü bir metafor olarak değerlendirilmektedir. Bu anıtı sanatçı şu şekilde (Cebotari, 2023) anlatmaktadır: *Atanas Karaçoban, “Bu fikir bana Ukrayna’da çok ünlü bir heykeltıraş, SSCB Sanat Akademisi’nin üyesi Profesör Vasili Zakharoviç Boroday tarafından önerildi” diyor. “Bana şöyle dedi: “Babanın olağanüstü bir insan olduğunu duydum, o yüzden bu imaj üzerinde çalış, bu bir şans!” Heykeltıraşa göre Dimitri Karaçoban, oğlunun babasına anıt yaptırma teklifine her zaman karşıydı ama o anda Karaçoban şöyle düşündü: “Bak baba, bu benim fikrim değildi, bu bir işaret”. (...) “Bu heykel üzerinde çalışmaya başladığımda, babam hemen gözlerimin önünde belirdi – nasıl oturduğu, eğildiği. Her zaman çok az yer kaplıyordu. Bir gün babamın silueti çoktan oyulmuşken, boşluğa baktım ve hayrete düştüm: Bu blokta babamı gördüm ve arkasındaki mermer yığnında hayatının tüm sorunları, üzüntüleri, zorlukları sergileniyordu. .. Durup bu figürün arkasında duran, adeta sırtında taşıdığı bloğu kaldırmamaya karar verdim. Özel bir anlamı var: Dmitri Karaçoban tüm bu yükü hayatının kısa yıllarında taşıdı”.*

3.Sanatında Konular ve Temalar

Sanatçının ele aldığı konular, onun düşünsel dünyasının, ilham kaynaklarının ve sanata bakış açısının bir yansımasıdır. Sanatsal üretim sürecinde her sanatçı, belirli temalar etrafında şekillenen bir ifade dili geliştirirken, bazıları belirgin bir konuya sadık kalmayı, bazıları ise sezgisel ve özgür bir yaklaşımla hareket etmeyi tercih eder. Karaçoban da sanatına belirli bir kalıpla sınırlı bakmak yerine, ilhamını anlık düşünceler, imgeler ve duygular üzerinden

şekillendirmektedir. Sanatsal sürecin doğasında sezgiselliğin, anlık fikirlerin ve bu fikirlerin sanatsal forma dönüşümünün önemli bir yer tuttuğunu vurgulayan Karaçoban, çalışmalarının nasıl şekillendiğini bu çerçevede ele almaktadır. Sanatçı bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

Aslında “sanatınızda” ya da “eserlerde” kelimelerinden ben çekinirim. Onun için gelecekte ileriki zamanlarda sanat tarihçileri karar verirler. Ben “çalışmalar” demeyi tercih ederim. Çalışmalar konusuna gelirsek, konular aslında imgesel, hoşuma giden ne varsa ya da o sırada beni düşündüren bir şey varsa ve çalışma için bana bir fikir veriyorsa onu çalışırım, bu bir soyutlama olabilir: örneğin bir kemani kadın figürünü nasıl çevrilir (bu oyun basit örneklerden). Bu fikir öncelikle bir desen eskisi olarak ortaya konur, çalışmaya değer görülürse 3 boyutlu bir maket olarak geriden yapılır, ardından dökümü yapılır (İlk etapta biraz daha kalıcı olması için ben alçıyı tercih ederim), son olarak da materyale geçiririm (İster taş ister metal). Babam hep “-Bir fikir bulmak zordur. Fikirler seni kendileri bulur, onları her an not et yemeye hazır ol, bir desen, bir maket arşivinde hazır beklesin” lafını söylerdi. Derslerimde, özellikle desen dersi gibi, bir saatini model benim için oturur, diğer gençlere çizmeleri için ilham olmayı hedeflerim. Geriye kalan saatler onlarındır, ama ben de bu bir saat içerisinde bir desen çalışması çıkarmış olurum. Bunun benim için ikinci bir artısı daha var, bir piyangocu sürekli olarak antrenman yapmak zorundaysa, bir sanatçıda sürekli olarak çalışmak durumundadır. Bu mesleğin içinde bulunmanın en güzel yoludur.

Sanat, tarih boyunca birçok ustanın elinde şekillenmiş ve her dönemde farklı akımların doğuşuna öncülük etmiştir. Büyük sanatçılar, kendilerinden önce gelen ustalardan ilham alarak kendi tarzlarını geliştirmiş ve sanatın sınırlarını genişletmiştir. Günümüzde de birçok sanatçı, geçmişin izlerini takip ederek kendi özgün yorumlarını katmaktadır. Karaçoban sanat anlayışını, ilham aldığı sanatçıları ve sanatın gelişim sürecine dair görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“En çok ilhamı ben en büyük sanatçıdan alıyorum ilahi dinlerin kutsal kitabında bu sanatçı açıkça belirtilmiştir. O en büyük sanatçı Allah’tır ve bu “-Ben sizi çamurdan yarattım” sözleriyle çok güzel bir şekilde anlatılıyor. Bu durumda etrafıma bakınca neyi de görmesem (bu bir insan olabilir, bir hayvan olabilir) modelajının Allah tarafından yapıldığı hep aklımda. Kimisi Allah kimisi Tanrı diyor, ama benim için en büyük sanatçı O’dur. Yaşamış klasik sanatçılara ele alırsak Michelangelo’yu örnek verebilirim, Michelangelo da kendi zamanında Donatello’nun çalışmalarına hayran olmuş. Aralarında kıyaslama yaparsak Michelangelo Donatello’dan çok çok daha ileri bir seviyeye ulaşmıştır. Bu konuda Leonardo da Vinci’nin bir sözü vardır “-Öğrenci her zaman öğretmeninden daha güçlü olmak için çabalmalıdır”. Ve bu sisteme göre elbette ben de hayatım boyunca daha iyi olmak için çalışıp çabalamaya devam ediyorum. Tarih boyunca her dönem bir önceki dönemden ilham alarak yükselmiştir. Başta Helenistik dönem zamanımın sanat anlamında en üst gelişime sahipti, ardından Roma İmparatorluğu geldi ve sanata ve sanatçılara el koydu. Roma imparatorluğu yıkıldıktan sonra uzunca bir süre klasik sanat unutulmaya yüz tuttu. Kazılarda ortaya çıkan eserler Rönesansı tetikledi, Rönesans da bence şimdiye kadar sanatın en yüksek geldiği seviye olarak Barok dönemini tetiklemiştir. Elbette bu dönemlerde de günümüz tabiri ile sponsorlar olmasaydı, yani sipariş üzerine çalışma olmasaydı sanat bu kadar gelişir miydi büyük bir soru işareti...”

Görsel 6. Atanas Karaçoban, Doğu Motifi, Mermer Yontma, 2024

Karaçoban'ın estetik yaklaşımı, bazı çalışmalarında mitolojik figürlerin sanatsal yorumlanması ve yeniden yaratımı üzerine odaklanmaktadır (Golban ve Karaçoban, 2021: 112). Sanatçı ayrıca Gagauz kültürüne ait figürleri ve tarihi motifleri çağdaş heykel anlayışıyla harmanlamaktadır. Eserlerinde figüratif ve anlatısal öğeleri kullanarak izleyiciyle duygusal bir bağ kurmayı hedeflemektedir. Heykellerindeki kompozisyon seçimleri, yüzey işleme teknikleri ve dramatik anlatım biçimleri, onun mitolojik ve tarihsel figürlere getirdiği çağdaş yorumu öne çıkarmaktadır. Sanatçının yaklaşımı, yalnızca heykelin biçimsel yönüne değil, aynı zamanda kavramsal derinliğine de vurgu yaparak figürleri sembolik anlamlarıyla ele almasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, mitolojik kahramanlar ve tarihi figürler, bireysel portrelerin ötesinde, kültürel ve tarihsel anlatının bir parçası olarak değerlendirilmekte, sanatın kolektif hafızaya katkı sunan bir araç olduğu fikrini desteklemektedir. Karaçoban'ın sanatsal üretiminde mitolojik figürleri yeniden yaratma süreci, geleneksel heykel estetiğini çağdaş bir bakış açısıyla yeniden yorumlayan, kültürel kimlik ve sanatsal anlatıyı birleştiren özgün bir perspektif sunmaktadır.

4. Sanatçının Karşılaştığı Zorluklar ve Sanat Ortamında Mücadeleleri

Sanatta kişisel tarzın gelişimi, zaman içinde edinilen deneyimler, cesaret ve çalışma disiplini ile şekillenmektedir. Her sanatçı, kendine özgü bir iz bırakırken, sanat pratiği de bu süreçte evrilmekte ve olgunlaşmaktadır. Karaçoban, sanat pratiğinin yalnızca teknik değişimle değil, cesaret ve özgünlükle şekillendiğini vurgulamaktadır. Sanatçı, sanat anlayışının zaman içindeki değişimini, cesaretin sanattaki rolünü ve büyük ustaların eserleriyle kurduğu ilişki hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Hayatımız boyunca elbette birçok şeyi denedik ama sanat pratikleri bence ancak parmak izini değiştirebileceğimiz zaman değişir. Demek istediğim şu ki bizim çalışmamız her zaman bizim izimizi taşır, ne tür iş çıkarmasak da yine bize ait oldu belli olur. Muhtemelen tek

fark başlangıçta elimizin biraz daha korkak olması ve zaman geçtikçe cesaretlenmesi olmaktadır. Cesaretlendikçe hızlanma gelir ve hızlanınca da kaliteyi nasıl koruyacağımı düşünürüm. Sanatta tek mesele çok çalışarak cesaretini uyandırmaktır ve cesaretlenince de ortaya koyduğün tüm çalışmalar, pratikler hiç fark etmeksizin senin çalışman olarak yaşamlarına devam et. Tarz her insanın kendi tadına, zevkine ve beğenisine kalmış bir şeydir. Evet sanat tarihinde en parlak isimlerden biri olan Picasso kendini ararken farklı dönemlerden geçmiştir: bu ister mavi dönemi ister pembe dönemi ister soyut ya da kübizm dönemi olsun biz Picasso'yu, Picasso olarak tanıyoruz. Buna da yine tarz ya da pratik olarak mı yoksa cesaret olarak mı bakmak gerekir? Sonuçta büyük bir cesaret gerektiren bir konu olmuştur. Sadece son çalışmalarıyla değerlendirmek doğru olmazdı, ancak sanatçının hayatını bir bütün olarak ele aldığımız zaman bunun farkına varırız. Zaman içerisinde cesaretlendirme veya birinin tarzını kullanmaya çalışma arasında büyük bir fark vardır. Bu yüzden ben buna pratik değişmesi gözüyle bakamıyorum, ancak çalışma ve cesaretlendirme olarak çalışma hayatı boyunca yapılan her şeye bir bütün olarak bakma eğilimindeyim. Ben belki de bu yüzden kendimi sanatçı olarak değil de umarım gelecekteki sanatçıların hocası olarak tanınırsam mutluluk yaşarım.”

Sanatçılar, kariyerleri boyunca farklı engellerle karşılaşmaktadır. Toplumsal önyargılar ve kişisel mücadeleler de sanatçıların sanat yolculuklarını şekillendirmektedir. Karaçoban, sanat yolculuğunun yalnızca yetenekle değil, kararlılıkla da şekillendiğini ve başarıya giden yolun ancak sürekli çalışmayla mümkün olabileceğini vurgulamaktadır. Sanatçı, onun sanat dünyasında karşılaştığı zorlukları, çalışma disiplini ve azmini şu şekilde ifade etmektedir:

“Farklı sanatçıların farklı problemleri olabilir kimisinde bu kıskanç ve seni yetiştirmek istemeyen hoca olabilir, kimisinde doping olabilir (içki ya da başka bir şey gibi). Benim durumumda bu bir Gagauz olarak Moldova'da doğmak oldu. Başta çok anlam veremediğim bir şeydi. Küçük çalışmalar yapmama bir şey demese de bir anıt dikmek isteyince “-Bizim toprağımızda, sizin eserlerinizi ne işi var?” sorusuyla karşılaştım. Kıskançlık ve şovenist baskı açıkçası çok kırıcı olabilir.”

Hayatım boyunca tembellikle mücadele ettim. Babam hep derdi “-Her gün küçük bir hayattır, yarın uyanmayacakmış gibi çalışmalısın”. Metal sıcakken şekillenir ve kendini de şekillendirmek için hep sıcak tutmak durumundasın. O yüzden her gün yapabileceğinin en iyisini yapman gerekir, çünkü soğursan ya da yarım güçle çalışırsan şekillenecek esnekliğe sahip olamazsın. Kolay yolunu herkes arar, ama ancak zor yoldan gidenler başarılı olurlar. Örneğin Rus bir sanatçı olan Briullov kendini o kadar geliştirmişti ki, söylenene göre, eli beyninin istediği her tür resmi ortaya çıkabiliyormuş. Genç yaşlardan öğrendim ki çalışmadan, sadece hayal gücüyle iyi bir seviyeye ulaşmak mümkün değildir. Bu çalışmaların hepsini eser olarak görmemek lazım, ne de olsa %90 ya da %95'i antrenmandır ve sobaya gidecektir. Yoğun elemenden geçen ve geriye kalan %5'lik kısım ise beni ileride temsil edecek çalışmalardır.”

5. Gelecek Projeler ve Miras

Sanat pratiği, zaman içinde değişen hedefler ve projeler doğrultusunda evrilmekte olup, sanatçının kariyer sürecindeki önceliklerine bağlı olarak farklı yönlerle ilerleyebilmektedir. Bu bağlamda, Karaçoban, sanatın yalnızca bireysel üretimle sınırlı kalmaması gerektiğini vurgulamakta ve sanatsal birikiminin gelecek nesillere aktarılmasını, sanatçının temel sorumluluklarından biri olarak değerlendirmektedir. Bu konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Zamanla planlar projeler değişebiliyor kimisi öne çıkıp büyüyor, kimisi arkaya itilip hayal kalıyor. Yaşım itibariyle belki de bu saatten sonra büyük projelere kalkışmam, ama yine de emekli olup boş durmamak daha serbest çalışmayı planlıyorum. Şu an son 10-15 yılda olduğu gibi zamanımın büyük bir kısmını eğitim sürecinden ibaret. Yaz vakitleri boş olduğum zaman memleketime gidip zaman elverdiğince küçük-büyük birkaç proje gerçekleştirmeye çalışırım. Emekli olunca - artık eski gücüm yok - eskisi gibi büyük taş yonamam, ama minyatür işler (belki kabartmalar, halkım ile ilgili motifler) yapmaya çalışırım, kendim için buna zemin hazırlamak için uğraşıyorum. En önemlisi çalışmaya devam, durmak yok. Tek duam sağlığım yerinde olsun ellerim iş yapabilir vaziyette olsun, başka bir şey istemiyorum. Hiçbir zaman titanik şeylerin peşinde olmadım, ama küçük projeleri her zaman yaparız. Büyük projeler olsun-olmasın ben her zaman hazır olmalıyım, ustalığımın benim için çalışır vaziyette olması lazım. Belki bir atölye, bir kurs açarım memleketimin çocuklarını mesleğimi öğretirim. Sanatçı birilerini kendine saklamalı onları gençlerle paylaşmalı ki kendi birileri de taze kalsın. Bu açıdan eğitimci olmak da bence kutsal bir görevdir. Öğretmen mesleği nankör olabiliyor ama görev olarak kesinlikle kutsaldır.”

Karaçoban, sanatın ancak bilgi ve sevgiyle yoğrulduğunda gerçek anlamını bulduğunu vurgulamakta ve genç sanatçılara disiplinli çalışmanın, araştırmanın ve sürekli öğrenmenin önemini hatırlatmaktadır. Bu konudaki görüşlerini ise şöyle ifade etmektedir.

“Ben de hayatım boyunca bir formül aradım ve bunu yabancı bir dilde buldum. Türkçeye çevirirsek formül şu şekildedir gençler lütfen akıllarının bir ucuna yazsınlar, hayatlarının sloganı olsun “-Yaptığın her ne ise: bilgisiz ve sevgisiz yaparsan – sahtedir, bilgiyle ama sevgisiz yaparsan – zanaattır, bilgisiz ama sevgiyle yaparsan – hobidir ve ancak bilgi ve sevgiyle yaparsan - sanattır”. Gençler bir yere yazsınlar sürekli görecekları bir yere aslanlar ve hiç akıllarından çıkarmasın. Ne olmak istiyorum neyim eksikliği görsünler. Ve unutmasınlar ki elin de bir hafızası vardır, çok çalışmak elinin bu hafızasını güçlendirir. Sihir gibi görünen her şeyin yolu çok çalışmaktan geçer. Gençler bilsinler ki bizim zamanımızda bilgiye ulaşmak kitaplara ulaşmaktan geçirdi. Günümüzde gençler çok şanslı ceplerinde kütüphaneyi taşırlar, tek yapmaları gereken araştırmak, okumak ve çalışmaktır.”

Karaçoban'ın eserleri, yalnızca bireysel bir sanat pratiği değil, aynı zamanda bir kültürel temsil aracı olarak değerlendirilmektedir. Sanatçının Gagauzya'da gerçekleştirdiği anıtsal eserler arasında, Beşalma'daki Dmitri Karaçoban Anıtı, Komrat'taki Şöhret Kaldırımı'nda yer alan büstler ve Afgan Savaşı'ndaki askerlere adanan anıt gibi yapıtlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, ünlü Türkolog ve filoloji bilimleri doktoru Liudmila Pokrovskaya'nın anısına yapılan mezar taşı, onun sanatsal üretiminde bireysel portre heykelinin de önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Kültürel mirasını sanatı aracılığıyla yaşatma çabası, Karaçoban'ın eserlerinin yalnızca estetik değil, aynı zamanda tarihsel ve kimliksel bir anlam taşımasını sağlamaktadır (Cebotari, 2023).

Sanatçı yalnızca bireysel bir ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda kültürel mirası koruma ve aktarma aracı olarak değerlendirmektedir. Sanatsal üretimlerinde Gagauz kimliğine duyduğu bağlılık, onun eserlerinin yalnızca estetik değil, aynı zamanda tarihsel ve toplumsal bir anlam taşımasını sağlamaktadır. Heykel sanatına getirdiği teknik ustalık, mitolojik ve kültürel imgelerle birleşerek, sanatının evrensel bir dil kazanmasına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, eğitim alanındaki katkıları ve sanatın toplumsal bilinçle olan ilişkisini vurgulayan yaklaşımı, onun sanat anlayışını daha kapsamlı bir çerçeveye oturtmaktadır. Karaçoban'ın eserleri, kimlik, tarih ve sanat arasındaki güçlü bağları görünür kılmakta ve sanatın yalnızca bir yaratım süreci değil, aynı zamanda bir anlatı ve kimlik inşa süreci olduğunu ortaya koymaktadır (Cebotari, 2023). Sanatçı, halkına hizmet etmek için

sanatını bir araç olarak görmekte, özellikle Gagauz kimliğini ve kültürünü sanat yoluyla görünür kılmayı amaçlamaktadır.

SONUÇ

Atanas Karaçoban, sanat anlayışı ve eserleriyle yalnızca bir heykeltıraş olarak değil, aynı zamanda kültürel bir temsilci olarak da öne çıkmaktadır. Çocukluk yıllarında aldığı sanat eğitimi, akademik bir temel oluşturmuş ve sanatsal kimliğini güçlendirmiştir. Desen çalışmaları, onun heykel pratiğinin vazgeçilmez bir parçası olmuş, bu yönüyle klasik sanat eğitiminin önemini vurgulamıştır.

Sanatçının eserlerinde malzeme kullanımı oldukça çeşitlidir. Heykellerinde mermer, bronz, alçı ve beton gibi farklı malzemeleri kullanarak her bir esere özgün bir karakter kazandırmıştır. Karaçoban'a göre, bir sanatçının sanatsal pratiğinde malzeme seçimi ikincil bir öneme sahiptir; asıl önemli olan, sanatçının anlatmak istediği düşünceyi güçlü bir biçimde ifade edebilmesidir.

Eserlerinde mitolojik ve tarihî figürlerin sanatsal yorumlanması önemli bir yer tutmaktadır. Gagauz kültürüyle olan bağı, onun sanatında belirleyici bir unsurdur. Türkiye'de ve Moldova'da yaptığı eserlerde, yalnızca estetik kaygılar değil, aynı zamanda kültürel hafızayı canlandırma amacı güdülmüştür. Heykellerinde yalnızca bireysel sanatsal ifadeye değil, toplumsal ve tarihî bağlama da büyük önem vermektedir.

Sanatçının karşılaştığı zorluklar, onun sanat yolculuğunu şekillendiren önemli faktörler olmuştur. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Moldova'daki ekonomik sıkıntılar nedeniyle Türkiye'ye göç etmesi, ona yeni fırsatlar sunduğu gibi farklı kültürel etkilerle sanatını geliştirme şansı da tanımıştır. Türkiye'de akademik kariyerine devam etmiş, öğrenci yetiştirmiş ve sanat eğitimi alanında önemli katkılarda bulunmuştur.

Gelecekteki projeleri açısından Karaçoban, aktif olarak sanatsal üretime devam etmek ve Gagauz kültürüne dair küçük ama anlamlı eserler üretmeyi planlamaktadır. Sanatçının amacı, sanatını gelecek nesillere aktararak kültürel mirasını korumaktır. Eğitimcilik misyonunu benimseyerek, sanatın yalnızca bireysel üretimle sınırlı kalmaması gerektiğini ve yeni kuşaklara aktarılması gerektiğini savunmaktadır.

Sonuç olarak, Atanas Karaçoban'ın sanat anlayışı, teknik beceri, estetik duyarlılık ve kültürel bilinç arasındaki dengeyi kurarak şekillenmiştir. Heykel sanatında desenin ve modelajın önemini vurgulayan sanatçı, eserlerinde Gagauz kimliğini güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Türkiye'de ve Moldova'da ürettiği eserler, onun sanattaki yetkinliğini ve vizyonunu göstermektedir. Sanatı yalnızca bir bireysel ifade biçimi değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel bir anlatı olarak gören Karaçoban, sanat dünyasında kendine özgü bir yer edinmiştir.

KAYNAKÇA

Başkent gazetesi (2018, 12 Aralık). *Türk Dünyasının Sembolüne Çalışıyorum*, Başkent Gazetesi, <https://www.baskentgazete.com.tr/turk-dunyasinin-sembolune-calisiyorum>

Cebotari, N. (2023, 19 Eylül). *Dünyanın Ünlü Gagauzları: Atanas Karaçoban–Heykeltıraş, Sanatçı, Çok Yönlü Yeteneklere Sahip Kişilik*, Laf. md, Erişim 10 Şubat 2025, <https://laf.md/2023/09/19/dunyanin-unlu-gagauzlari-atanas-karacoban-heykeltiras-sanatci-cok-yonlu-yeteneklere-sahip-kisilik/>

Gagauz Ressamları Birliği (1993). *Gagauz Ressamları*, Gagauz Ressamları Birliği, Komrat.

Gagauziya Radio Televizionu. (2023, 14 Kasım). *Gagauziya Gün Gündän, Atanas Karaçoban* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=-4zBuh9reE>

Golban, T., & Karaçoban, A. (2021). Aeschylus, sophocles, euripides and menelaos shaping the significance of electra myth: A dialogue between arts. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 112-129. <https://doi.org/10.20304/humanitas.886011>

Karaçoban, A. (2020). *Rölyef heykelde üç basamak. Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 286-299.

Karaçoban, A. (2016). *Heykel sanatında desenin rolü. Sanatta yeterlik tezi, Gazi Üniversitesi.*

Karaçoban, M. (2023). *Gagauz resminde milli kimlik özellikleri ve çağdaş sanat uygulamalarına yansımaları. Sanatta yeterlik tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi.*

Görsel Kaynakçası

Görsel 1. Atanas Karaçoban, Desen çalışmaları, 2024, Kâğıt Üzerine Füzün <https://www.facebook.com/photo/?fbid=10161566512153050&set=pcb.10161566512953050>

Görsel 2. Atanas Karaçoban, Geçmişin Rüzdarları, 2013, Tuval Üzerine Akrilik Boya

Karaçoban, M. (2023). *Gagauz Resminde Milli Kimlik Özellikleri Ve Çağdaş Sanat Uygulamalarına Yansımaları*, (Sanatta yeterlik tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi) YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Görsel 3. Atanas Karaçoban, Osman Hamdi Bey heykel çalışması, 2016 <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10156032606918050&set=t.718938049&type=3>

Görsel 4. Atanas Karaçoban, Barış Manço Anıtı, Beyaz Beton ve Mermer Tozu, 2001

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=10161566512153050&set=pcb.10161566512953050>

Görsel 5. Atanas Karaçoban, Doğu Motifi, Mermer Yontma, 2024

<https://www.facebook.com/photo?fbid=10161566512298050&set=pcb.10161566512953050>